

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 5 mars 2020

Mål nr

T 909-19

PARTER

Klagande

AB

Ombud: Förbundsjurist UL

Motpart

Zurich Insurance plc (Irland), Filial Sverige, 516403-8266

Box 5069

102 42 Stockholm

Ombud: Advokat YF och juristen JR

SAKEN

Omprövning av trafikskadeersättning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2019-01-18 i mål T 5084-17

DOMSLUT

Högsta domstolen förklarar att ABs begäran om omprövning av ersättningen för inkomstförlust inte kan medföra en ny prövning av om det föreligger ett orsakssamband mellan truckolyckan och personskadan, men däremot av om senare inträffade förändringar av arbetsförmågan utgör en följd av den ursprungliga personskadan.

Högsta domstolen meddelar prövningstillstånd i målets övriga delar.

Högsta domstolen upphäver tingsrättens och hovrättens domar och lämnar tillbaka målet till tingsrätten för fortsatt handläggning.

Frågan om rättegångskostnader i Högsta domstolen ska prövas av tingsrätten.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

AB har, i enlighet med vad som yrkats i tingsrätten och hovrätten, i första hand yrkat att Zurich Insurance plc (Irland), Filial Sverige, ska förpliktas att till henne betala 1 201 800 kr jämte ränta. I andra hand har AB yrkat att Zurich ska förpliktas att till henne betala 920 500 kr jämte ränta.

Hon har vidare yrkat att hon ska befrias från skyldigheten att ersätta bolagets rättegångskostnader vid tingsrätten och i hovrätten samt att hon i stället ska tillerkännas ersättning för rättegångskostnader i dessa instanser.

Zurich har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

Högsta domstolen har meddelat det prövningstillstånd som framgår av p. 5.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. AB skadades i en truckolycka den 24 oktober 2000. Olyckan betraktades som en arbetsskada och hon beviljades en tidsbegränsad arbetsskadelivränta enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring.
2. Zurich hade trafikförsäkrat den truck som AB färdades i. Beträffande frågan om trafikskadeersättning träffades 2005 ett avtal mellan AB och Zurich. Avtalet innebar att Zurich – med hänsyn till arbetsskadelivräntan från Försäkringskassan – inte skulle betala någon ersättning för inkomstförlust, bortsett från en redan gjord à conto-betalning.
3. Vid prövning av rätten till arbetsskadelivränta som gjordes därefter bedömdes att AB från och med maj 2006 inte hade rätt till livränta på grund av truckolyckan. AB begärde då omprövning av ersättningen för inkomstförlust hos Zurich. Bolaget bestred att utge trafikskadeersättning, dels med hänvisning till att det inte fanns något orsakssamband mellan truckolyckan och ABs arbetsförmåga, dels på grund av att hennes inkomster som oskadad inte skulle ha varit högre än vad hennes faktiska inkomster hade varit.
4. Tingsrätten ansåg att ABs begäran om omprövning kunde medföra en prövning också av frågan om det finns ett orsakssamband mellan truckolyckan och hennes arbetsförmåga. Med den utgångspunkten fann domstolen att hon inte hade gjort klart mer sannolikt att hennes arbetshindrande besvär har orsakats av olyckan än att så inte är fallet och ogillade hennes talan. Hovrätten har gjort samma bedömning som tingsrätten.

Frågan i målet

5. Högsta domstolen har meddelat partiellt prövningstillstånd i frågan om ABs begäran om omprövning av ersättningen för inkomstförlust kan medföra

en omprövning av orsakssambandet. Frågan om prövningstillstånd i övrigt har förklarats vilande.

Rätten till omprövning av ersättning för framtida inkomstförlust

6. Av 9 § trafikskadelagen (1975:1410) följer att bl.a. 5 kap. skadeståndslagen tillämpas i fråga om trafikskadeersättning.
7. En bedömning av vilken ersättning som ska utgå för framtida inkomstförluster inrymmer regelmässigt vissa osäkerhetsmoment. I 5 kap. 5 § skadeståndslagen finns därför en bestämmelse om omprövning av fastställd ersättning. Bestämmelsen ändrades den 1 januari 2002. I den tidigare lydelsen (som är tillämplig i målet) angavs att ersättning för inkomstförlust som utgår i form av livränta kan höjas eller sänkas, om förhållanden som avses i 5 kap. skadeståndslagen och som har legat till grund för ersättningens bestämmande väsentligen har ändrats.
8. Bestämmelsen i dess nuvarande lydelse anger att en fråga om ersättning enligt 5 kap. 1 eller 2 § skadeståndslagen som har avgjorts slutligt genom dom eller avtal kan omprövas om förhållanden som enligt 5 kap. låg till grund för ersättningen har ändrats väsentligt. Bestämmelsen har i de avseenden som nu är aktuella samma innebörd som den tidigare lydelsen (se prop. 2000/01:68 s. 72).
9. Omprövning kan ske i såväl höjande som sänkande riktning. I förarbetena till den äldre lydelsen anges att omprövning till den skadelidandes nackdel emellertid endast torde komma i fråga i sällsynta undantagsfall. En sänkning av livränta bör i princip ske bara i sådana fall där det skulle framstå som stötande att livräntan utgår med oförändrat belopp. Ett typfall är att en skadelidande som tillerkänts en hög livränta därför att han eller hon bedömts som helt arbetsoförmögen på grund av skadan sedermera visar sig kunna utföra förvärvsarbete i betydande omfattning. En omprövning förutsätter

vidare att den aktuella ändringen inte har förutsetts eller kunnat förutses vid den första prövningen. (Se prop. 1975:12 s. 118 och 170–171.)

Vad kan omprövas?

10. Ersättning för inkomstförlust som utgår till en skadelidande kan omprövas om förhållanden som enligt 5 kap. legat till grund för ersättningen har ändrats väsentligt.

11. Bestämmelserna i kapitlet handlar om hur skadeståndet ska bestämmas. De reglerar, utöver omprövning, i huvudsak vilka kostnader och ekonomiska förluster som rätten till skadestånd omfattar samt vilka former av förmåner som ska avräknas vid bestämmande av ersättning för inkomstförlusten eller förlusten av underhåll med anledning av skadan. Vad som gäller om t.ex. ansvarsgrund, orsakssamband och jämkning regleras i andra kapitel i skadeståndslagen.

12. Av praxis framgår att det inte bara är den eller de omständigheter som utlöst en omprövning som ska beaktas vid denna, utan samtliga förhållanden som kan påverka den aktuella ersättningens storlek (se ”Pensionssänkningen” NJA 1998 s. 807 och ”Löneförbättringen” NJA 2004 s. 279). Det innebär emellertid inte att en redan fastställd rätt till ersättning för en personskada kan bli föremål för en ny prövning inom ramen för en omprövning enligt 5 kap. 5 § skadeståndslagen av ersättningens storlek. Ett orsakssamband som har fastställts genom dom eller avtal kan alltså inte omprövas i denna ordning. En motsatt tolkning av bestämmelsen är inte förenlig med lagens systematik och skulle dessutom vara svår att förena med ändamålsskälerna bakom rätten till omprövning.

13. Det nu sagda hindrar inte en prövning av om senare inträffade förändringar av t.ex. besvär eller arbetsoförmåga utgör en följd av den ursprungliga personskadan. En sådan omprövning av ersättningen ska ta sin utgångspunkt i det orsakssamband som tidigare har fastställts.

Bedömningen i detta fall

14. ABs begäran om omprövning av ersättningen för inkomstförlust ska inte medföra någon ny prövning av om det förelegat ett orsakssamband mellan truckolyckan och personskadan. Den i prövningstillståndet ställda frågan ska bevaras i enlighet med detta.

15. Vid denna bedömning ska prövningstillstånd meddelas rörande målet i övrigt och tingsrättens och hovrättens domar undanröjas. Målet bör lämnas tillbaka till tingsrätten för fortsatt handläggning.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Kerstin Calissendorff, Dag Mattsson, Petter Asp, Cecilia Renfors (referent) och Johan Danelius
Föredragande justitiesekreterare: Sofie Westlin